

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-57-52>

УДК 338.43:330.341.1:502.131.1(045)

Скорик Марина Олегівна

кандидат економічних наук, доцент,
заступник декана факультету податкової справи,
обліку та аудиту з наукової роботи та міжнародних зв'язків,
Державний податковий університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3291-706X>

Мужайло Руслан Володимирович

здобувач ступеня «доктор філософії»,
аспірант,
Державний податковий університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-7988-0438>

Maryna Skoryk, Ruslan Muzhailo

State Tax University

ЕВОЛЮЦІЯ БІЗНЕС-СТРАТЕГІЙ АГРАРНИХ ХОЛДИНГІВ ПІД ВПЛИВОМ ПРИНЦИПІВ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ

EVOLUTION OF BUSINESS STRATEGIES OF AGRICULTURAL HOLDINGS UNDER THE INFLUENCE OF CIRCULAR ECONOMY PRINCIPLES

Анотація. У статті досліджено еволюцію бізнес-стратегій аграрних холдингів під впливом принципів циркулярної економіки, яка формує нову парадигму корпоративного розвитку, орієнтовану на відновлюваність ресурсів і довгострокову вартісну сталість. Обґрунтовано теоретико-методологічну рамку циркулярної трансформації, що базується на системно-еволюційному, інституційному та аналітико-вартісному підходах. Виокремлено трансформаційні детермінанти стратегічного розвитку агрохолдингів: енергетична автономія, ресурсна рециркуляція, соціальна вартість, цифрова аналітика та ESG-контроль. Запропоновано авторську модель еволюції бізнес-стратегій, яка відображає поетапний перехід від лінійних до регенеративних стратегій, здатних забезпечити синтез економічної ефективності, екологічної відповідальності та соціальної довіри. Доведено, що циркулярна економіка стає аналітичним ядром нової стратегічної логіки аграрного бізнесу, у межах якої зростання трансформується у процес самовідтворення вартості.

Ключові слова: циркулярна економіка, бізнес-стратегії аграрних холдингів, корпоративна сталість, регенеративна ефективність, циркулярна взаємозалежність, аналітична модель, ESG-детермінанти, ресурсна рециркуляція, стратегічна саморегуляція, сталий розвиток.

Summary. The article examines the evolution of business strategies of agricultural holdings under the influence of circular economy principles, which redefine the essence of corporate growth from linear expansion toward regenerative value creation. The study substantiates a theoretical and methodological framework of circular transformation that integrates systemic-evolutionary, institutional, and analytical-value approaches. Within this framework, circularity is interpreted not only as a technological innovation but as an institutional logic of re-evaluating value, where profit correlates with ecological efficiency and social resilience. The paper identifies the key transformation determinants of strategic development in agricultural holdings: energy autonomy, resource recirculation, social value formation, digital analytics, and ESG compliance as factors of long-term strategic stability. The research proposes an author's model of business strategy evolution, which reveals a gradual transition from linear and resource-adaptive stages to circular-integrated and regenerative ones. Each stage is characterized by specific analytical markers – the configuration of capital structure, the type of innovation, and the level of stakeholder interaction – that together demonstrate the shift from extractive to restorative logic in corporate management. The study emphasizes that the implementation of circular principles requires the reconfiguration of value chains into closed material and energy loops, the creation of autonomous «circular modules» within holdings, and the adoption of sustainability indicators as instruments of strategic self-regulation. It is concluded that the circular economy forms the analytical and managerial core of a new corporate paradigm, where growth is achieved through renewal rather than consumption, and competitiveness is determined by the ability to regenerate natural, social, and

intellectual capital. This regenerative approach transforms agricultural holdings into adaptive ecosystems capable of maintaining economic efficiency while ensuring ecological balance and social trust – the key foundations of sustainable corporate development.

Keywords: circular economy, business strategies of agricultural holdings, corporate sustainability, regenerative efficiency, circular interdependence, analytical model, ESG determinants, resource recirculation, strategic self-regulation, sustainable development.

Постановка проблеми. Сучасна траєкторія розвитку аграрного бізнесу демонструє вичерпання потенціалу лінійних стратегій корпоративного зростання, побудованих на екстенсивному використанні ресурсів, експансії ринків та масштабуванні виробництва. Модель «виробити – спожити – утилізувати» виявилася економічно нестабільною й екологічно руйнівною, оскільки не враховує вартості відтворення природного та соціального капіталу. В умовах кліматичних викликів, енергетичної турбулентності, воєнних ризиків та загострення дефіциту ресурсів аграрні холдинги стикаються з необхідністю переосмислення стратегічних підходів до управління зростанням. Економічна результативність більше не може бути єдиним критерієм успіху – натомість формується вимога до регенеративної ефективності, тобто здатності бізнесу не лише генерувати прибуток, а й відновлювати базу власного існування. У цих умовах циркулярна економіка постає як нова стратегічна парадигма корпоративного розвитку, що змінює саме поняття вартості. Вона орієнтує бізнес не на лінійне зростання обсягів, а на замкненість потоків, довгострокову стійкість і зменшення ресурсних втрат. Для аграрних холдингів, які оперують у складних багаторівневих ланцюгах – від виробництва сировини до глибокої переробки й енергетичних проєктів, – циркулярна логіка відкриває можливість не тільки зменшити екологічні ризики, а й підвищити ефективність за рахунок синергії між технологічними, фінансовими та соціальними циклами. Водночас її реалізація потребує радикальної реконфігурації бізнес-стратегій: від короткострокового нарощування прибутку до довгострокового управління системною відтворюваністю ресурсів і соціальною довіри. Отже, актуальністю проблеми полягає у необхідності виявити закономірності еволюції бізнес-стратегій аграрних холдингів під впливом принципів циркулярної економіки, визначити механізми їх адаптації до нової парадигми вартості та розкрити аналітичні параметри, які забезпечують інтеграцію сталості в управлінську архітектуру корпоративного зростання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання циркулярної трансформації аграрного бізнесу дедалі активніше розглядаються у сучасній економічній науці, зокрема у контексті стратегічного розвитку корпоративних структур. Вагомий внесок у формування методичних основ управління трансформаційними процесами зроблено У.Я. Андрусів, яка розглядає процесно-орієнто-

ваний підхід як базову управлінську конструкцію впровадження циркулярної економіки на підприємствах [3]. Дослідниця підкреслює необхідність зміни логіки управління – від функціональної до системно-аналітичної, що забезпечує цілісність потоків вартості у межах корпоративної структури. Наукові позиції С.В. Богдана фокусуються на поєднанні економічної безпеки агробізнесу з екологічними імперативами «зеленого курсу», що дає підстави розглядати циркулярну економіку як стратегічний інструмент зниження ризиків у довгостроковій перспективі [4]. У працях В.І. Кифяка та О.Б. Олійник розкрито питання цифрової інтеграції принципів циркулярності у бізнес-моделі аграрного сектору: автори наголошують, що цифровізація створює аналітичну основу для моніторингу, контролю та оптимізації замкнених ресурсних циклів [5]. Значний методологічний потенціал має підхід А.В. Кучера та Л.Ю. Кучер, які трактують циркулярну економіку як структуроутворюючий елемент системи сталого розвитку аграрного сектору в умовах євроінтеграції. Вони обґрунтовують взаємозв'язок між циркулярними механізмами, інституційним середовищем і регуляторною політикою, що формує новий тип конкурентної поведінки аграрних корпорацій [6]. Наукові засади вимірювання результативності ресурсної циркулярності окреслено у працях І.М. Репіної та В.М. Ходелівського, які розробляють підхід до кваліметриї показників ефективності циркулярних процесів в агробізнесі. Їхні дослідження [7, 10] формують аналітичне підґрунтя для верифікації стратегічних рішень аграрних холдингів у напрямі сталості та відтворюваності ресурсів.

Узагальнення наведених наукових позицій дозволяє констатувати, що попри помітний прогрес у вивченні циркулярних механізмів, проблема еволюції бізнес-стратегій аграрних холдингів у вимірі циркулярної економіки досі не отримала системного теоретико-методологічного обґрунтування. Саме тому необхідним є подальший розвиток аналітичних моделей, здатних відобразити поступовий перехід від лінійних стратегій до регенеративних, де сталий розвиток розглядається як ключовий вектор корпоративної конкурентоспроможності.

Метою статті є теоретико-методологічне обґрунтування еволюції бізнес-стратегій аграрних холдингів у контексті принципів циркулярної економіки та розроблення аналітичної моделі їх стратегічної трансформації, що забезпечує поєднання

економічної результативності з ресурсною і соціальною відтворюваністю. Досягнення поставленої мети передбачає, по-перше, виявлення детермінант, які зумовлюють зміну стратегічних орієнтирів аграрних холдингів під впливом циркулярної парадигми; по-друге, уточнення змісту та логіки переходу від лінійних моделей корпоративного зростання до циркулярно-інтегрованих; по-третє, формування концепції «регенеративної стратегії» як нового типу бізнес-поведінки, заснованої на замкненості потоків, довгостроковій сталій вартості та аналітичній керованості; і, по-четверте, визначення аналітичних індикаторів і управлінських інструментів, що дозволяють оцінити рівень циркулярної зрілості бізнес-стратегій у системі корпоративного менеджменту аграрного сектору.

Виклад основного матеріалу дослідження. Теоретичне осмислення трансформації стратегій корпоративного розвитку аграрних холдингів потребує відмови від традиційного трактування зростання як суто кількісного процесу. Класичні моделі лінійної експансії, що спиралися на масштабування виробництва, розширення ринків збуту та інтенсифікацію використання ресурсів, вичерпали свій потенціал в умовах глобальної нестабільності та екологічних обмежень. Натомість формується нова парадигма – регенеративна ефективність, що орієнтує бізнес не на споживання, а на відновлення. Циркулярна економіка в цьому контексті виступає не просто як альтернативна модель ресурсного обігу, а як інституційний контур переосмислення вартості, у межах якого економічна вигода співвідноситься з екологічною доцільністю та соціальною тривкістю. Вартість у циркулярній логіці набуває динамічного характеру: вона не створюється разово, а постійно відтворюється завдяки замкненим потокам матеріалів, енергії, знань і довіри. Оцінювання ступеня такої трансформації можливе через аналітичні моделі циркулярної зрілості, що поєднують фінансові та нефінансові метрики. До них належать індекси Circularity Score, методи Life Cycle Assessment (LCA) для аналізу життєвого циклу продуктів і процесів, а також ESG-матриці, які дозволяють ідентифікувати стратегічні зсуви у структурі управління та капіталів [9, 6]. Застосування цих моделей формує підґрунтя для нової системи стратегічного контролю, у якій вимірюються не лише прибутковість і рентабельність, а й рівень відновлюваності ресурсів, глибина інтеграції соціальних ефектів та стійкість управлінських рішень до зовнішніх шоків.

Еволюція бізнес-стратегій аграрних холдингів у напрямі циркулярної економіки зумовлена сукупністю детермінант, що відображають глибокі зміни у способі функціонування корпоративного сектору. Насамперед спостерігається зсув стратегічних орієнтирів від домінування принципу

масштабування до пріоритету ресурсної автономії та енергетичної самодостатності. Енергетична незалежність на базі біогазових, сонячних і комбінованих теплоенергетичних систем стає не лише технологічним, а й стратегічним чинником стійкості, знижуючи чутливість бізнесу до зовнішніх ринкових коливань [1, с. 7]. У межах тієї ж логіки формується стратегія ресурсної рециркуляції, що передбачає замикання матеріальних потоків – повторне використання побічних продуктів, органічних відходів і біомаси для виробництва енергії, кормів чи добрив. Такі процеси створюють внутрішні «петлі вартості», завдяки яким холдинг здатен підтримувати власну відтворюваність навіть за умов зовнішніх шоків. Одночасно набуває ваги соціальна вартість, яка фіксує внесок компанії у розвиток територій, людського капіталу та локальної інфраструктури.

Суттєвим каталізатором цих трансформацій виступає цифрова аналітика, яка переводить циркулярні принципи у площину вимірюваної управлінської практики. Впровадження інструментів Business Intelligence, ERP-платформ і систем управління сталими показниками дозволяє формувати циркулярні KPI, що відображають рівень використання вторинних ресурсів, скорочення енергоспоживання, вуглецевий баланс і соціальний вплив діяльності [5, с. 40]. Така аналітика змінює характер прийняття рішень: стратегічне планування ґрунтується не лише на фінансових індикаторах, а на комплексному урахуванні екологічних і соціальних результатів, що створює умови для узгодження короткострокових бізнес-цілей із довгостроковими завданнями сталості.

У новій парадигмі корпоративного розвитку конкурентна перевага визначається не масштабом, а здатністю до відновлення і інтеграції. Перевагу отримують ті агрохолдинги, які створюють екосистемні бізнес-моделі – мережі партнерств із переробними, енергетичними, логістичними та науковими структурами. Такі мережі дозволяють конвертувати взаємозалежність у спільну цінність, мінімізуючи втрати й підвищуючи ефективність усіх учасників ланцюга.

У системі управління все більшої ваги набуває комплаєнс та ESG-контроль як стабілізатори стратегічної сталості. Вони формують рамки етичної поведінки, правової відповідальності та аналітичної прозорості, знижуючи ризики недовіри з боку інвесторів і суспільства [7, 10]. Наявність ефективної ESG-архітектури забезпечує синхронізацію корпоративної стратегії з цілями сталого розвитку, перетворюючи відповідальність на інструмент управлінської передбачуваності. У підсумку стратегічний розвиток агрохолдингів дедалі більше базується на взаємозв'язку трьох вимірів – регенеративного, цифрово-аналітичного та етичного, які формують нову логіку корпоративного зростання в епоху циркулярної економіки.

Трансформація стратегічних орієнтирів аграрних холдингів під впливом принципів циркулярної економіки супроводжується глибокою реконфігурацією їх бізнес-моделей, що охоплює як архітектуру створення вартості, так і систему управлінських відносин усередині корпоративної структури [3, 9]. Класична модель вертикальної інтеграції, побудована на лінійному русі ресурсів – від сировини до готової продукції, – втрачає свою ефективність у нових екологічних і соціально-економічних умовах. Її замінює циркулярна взаємозалежність, у межах якої кожна ланка ланцюга вартості стає не лише споживачем, а й поставальником вторинних ресурсів. У такий спосіб утворюється децентралізована мережа потоків, де побічні продукти одного підрозділу трансформуються в сировину або енергію для іншого, а інформаційні зв'язки забезпечують аналітичну керованість у реальному часі.

Ключовим елементом цієї реконфігурації є створення замкнених контурів потоків біомаси, енергії, добрив і відходів, що формують внутрішній «метаболізм» холдингу. Біогазові установки, станції перероблення жому, системи збору і компостування органічних залишків, технології водообороту та утилізації тепла стають не окремими екологічними проектами, а складовими бізнес-моделі, інтегрованої у фінансову та виробничу аналітику. Таким чином, циркулярна логіка переходить із площини технологічного менеджменту у стратегічну – створюючи нову структуру корпоративної вартості, де ефективність вимірюється не обсягами споживання, а рівнем відтворення внутрішніх ресурсів.

Реконфігурація також передбачає переформування підрозділів холдингу у автономні «циркулярні модулі», які діють як внутрішні центри створення вартості. Кожен модуль – цукровий завод, біогазовий комплекс, насіннєвий кластер чи агрономічна служба – набуває не лише виробничої, а й аналітичної самостійності, вимірюючи власний рівень сталості через систему KPI, що охоплюють показники ресурсної ефективності, викидів, соціального внеску й інноваційної активності [2, 8]. Це створює багаторівневу структуру управління, у якій стратегічна координація поєднується з операційною гнучкістю, а цінність формується не зверху вниз, а горизонтально – через взаємодію модулів між собою.

Зрештою, така модель означає перехід від лінійного зростання до концепції «розумної регенерації капіталів». Йдеться про інтегроване управління трьома базовими типами капіталу – природним (natural capital), соціальним (social capital) та інтелектуальним (intellectual capital), – що разом формують основу довгострокової корпоративної стійкості. Економічна вигода в межах цієї парадигми стає результатом гармонізації між цими трьома капіталами, а не їх експлуатації [4, с. 132].

Таким чином, бізнес-модель аграрного холдингу поступово трансформується з виробничо-орієнтованої у регенеративно-аналітичну, у якій прибутковість виступає наслідком системного відтворення природних, людських та інтелектуальних ресурсів, а не їх вичерпання.

Еволюція бізнес-стратегій аграрних холдингів у контексті циркулярної економіки має характер не одномоментної зміни управлінських підходів, а поступового переходу між чотирма якісно різними стадіями розвитку стратегічної логіки: лінійною, ресурсно-адаптивною, циркулярно-інтегрованою та регенеративною. Кожен із цих етапів відображає не лише зміну інструментарію управління, а передусім трансформацію способу мислення про вартість, ризик і відповідальність у межах корпоративного розвитку.

На першому, лінійному етапі, бізнес-стратегія орієнтована на екстенсивне зростання: розширення посівних площ, масштабування виробництва, підвищення продуктивності через капітальні інвестиції у техніку та інфраструктуру. Тут домінує логіка короткострокової віддачі, а ключовими маркерами є висока залежність від невідновлюваних ресурсів, відсутність зворотних потоків матеріалів, мінімальний рівень прозорості у взаєминах зі стейкхолдерами та низька аналітична зрілість управління.

Другий, ресурсно-адаптивний етап, знаменує перехід до усвідомлення обмеженості традиційних ресурсів і необхідності підвищення їхньої ефективності. У цей період агрохолдинги впроваджують системи енергоменеджменту, точного землеробства, часткову утилізацію побічних продуктів, елементи енергоощадних технологій. Тип інновацій набуває технологічного характеру, а структура капіталів починає змішуватися у бік підвищення питомої ваги інтелектуального капіталу – знань, цифрових рішень, експертної аналітики. Зростає роль екологічної звітності, проте циркулярність ще носить фрагментарний, реактивний характер.

Третій етап – циркулярно-інтегрований, – відзначається становленням нової архітектури управління, у якій усі виробничі, енергетичні, логістичні й соціальні підсистеми поєднуються у єдиний простір відтворюваних потоків. Бізнес-модель стає аналітичною мережею, де рішення приймаються на основі даних про життєвий цикл продукції, обіг ресурсів і викиди, а прибуток формується завдяки оптимізації замкнених контурів вартості. Взаємодія зі стейкхолдерами набуває партнерського формату – громади, поставальники, наукові інституції стають елементами корпоративної екосистеми. Аналітичні маркери цього етапу – поява інтегрованої звітності, застосування ESG-індексів, внутрішніх KPI сталості, зростання ваги нематеріальних активів.

На четвертому, регенеративному етапі, відбувається концептуальний злам: стратегія зростання

перетворюється на стратегію самовідтворення системи. Аграрний холдинг стає платформою, яка відновлює природний, соціальний і знанневий капітал, забезпечуючи одночасно економічну прибутковість і екологічну гармонію. Основою управління виступає механізм стратегічної саморегуляції, що функціонує через систему аналітичних індикаторів сталості – показників, які сигналізують про дисбаланси у потоках вартості, ресурсів чи довіри. Ці індикатори дозволяють не лише фіксувати ефекти циркулярності, а й автоматично коригувати управлінські рішення відповідно до принципів адаптивності й регенерації. Узагальнюючи, запропонована модель демонструє, що еволюція бізнес-стратегій аграрних холдингів у логіці циркулярної економіки є не лінійним процесом оптимізації, а послідовним розширенням управлінської свідомості – від експлуатаційного до екоцентричного рівня, де сталий розвиток стає не метою, а внутрішнім принципом функціонування корпоративної системи.

Висновки. Таким чином, еволюція бізнес-стратегій аграрних холдингів у логіці циркулярної економіки відображає глибинну зміну парадигми корпоративного розвитку – від експансійного зростання до регенеративного управління вартістю. Цей процес не зводиться до впровадження екотехнологій чи «зелених» інвестицій; він означає перебудову самої архітектури мислення бізнесу, в якій прибутковість, сталий ефект і соціальна довіра взаємопов'язані та підкріплені аналітичною вери-

фікацією результатів. Аграрні холдинги нового типу формують власні моделі корпоративної сталості, де ключовими ресурсами виступають не лише земля чи енергія, а дані, довіра й компетенції, що дозволяють прогнозувати, вимірювати й відтворювати цінність у замкненому циклі. Циркулярна економіка, інтегрована в систему стратегічного менеджменту, відкриває для аграрних корпорацій нові траєкторії зростання, засновані на балансі між ефективністю та екологічністю, економічною вигодою та соціальною координацією. Вона забезпечує не просто стабільність, а динамічну стійкість – здатність до адаптації, саморегуляції й інновацій у межах природних і соціальних обмежень. У цьому контексті бізнес-стратегії циркулярного типу перетворюються на інструмент довгострокового управління відтворюваною вартістю, де корпоративна відповідальність і аналітична прозорість виступають структурними складовими конкурентної переваги. Отже, трансформація бізнес-моделей агрохолдингів під впливом принципів циркулярної економіки є не лише напрямом технологічного оновлення, а новою логікою корпоративного розвитку, що формує синтез екологічної раціональності, соціальної залученості й фінансової ефективності. Саме в цьому синтезі зароджується нова стратегічна культура аграрного підприємництва – культура регенеративного мислення, у межах якої зростання не споживає ресурси, а створює умови для їхнього відтворення.

Список використаних джерел:

1. Muzhailo R. Transformation of business models of agricultural holdings on the basis of the circular economy. *Економіка розвитку систем*. 2024. Том 6. № 1. С. 4–9
2. Skoryk M. Conceptual framework for sustainable development of rural areas. *Економіка розвитку систем*. 2024. Том 6. № 1. С. 95–99
3. Андрусів У. Я. Процесно-орієнтоване управління трансформацією підприємств в умовах розвитку циркулярної економіки. *Економічний простір*. 2025. № 198. С. 142–147
4. Богдан С. В. Економічна безпека агробізнесу в умовах зеленого курсу та цифрової трансформації. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2024. № 1 (10). С. 129–136
5. Киляк В. І., Олійник О. Б. Інтеграція принципів циркулярної економіки в сталий розвиток бізнес-моделей аграрного сектору в умовах цифровізації. *Економічний простір*. 2025. № 197. С. 38–45
6. Кучер А. В., Кучер Л. Ю. Циркулярна економіка в системі сталого розвитку аграрного сектору в умовах євроінтеграції. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 32. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/766> (дата звернення: 01.11.2025)
7. Репіна І. М., Хомаківський В. М. Кваліметрія результативності ресурсної циркулярності агробізнесу. *Modeling the Development of the Economic Systems*. 2025. № 1. С. 422–430
8. Скорик М. О. Європейський досвід забезпечення сталого економічного розвитку сільських територій. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 3 (50). С. 195–202
9. Скорик М. О., Мужайло Р. В. Модель сталого розвитку агробізнесу: синергія циркулярності, ESG-стандартів і соціального партнерства. *Український економічний часопис*. 2025. № 9. С. 136–142
10. Хомаківський В. М. Вектори дифузії ресурсної циркулярності в агробізнесі. *Економіка та підприємництво*. 2025. № 54. С. 74–78

References:

1. Muzhailo, R. (2024). Transformation of business models of agricultural holdings on the basis of the circular economy. *Ekononika rozvytku system – Economics of Systems Development*, no. 6 (1), pp. 4–9.
2. Andrusiv, U. Ya. (2025). Protsešno-orієntovane upravlinnia transformatsіieiu pidpriemstv v umovakh rozvytku tsyrkuliarnoi ekonomiky [Process-oriented management of enterprise transformation in the context of circular economy development]. *Ekononichnyi prostir – Economic Space*, no. 198, pp. 142–147. (in Ukrainian)

3. Skoryk, M. (2024). Conceptual framework for sustainable development of rural areas. *Ekonomika rozvytku system – Economics of Systems Development*, no. 6 (1), pp. 95–99.
4. Bohdan, S. V. (2024). Ekonomichna bezpeka ahrobiznesu v umovakh zelenoho kursu ta tsyfrovoyi transformatsii [Economic security of agribusiness in the context of the Green Deal and digital transformation]. *Tsyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka – Digital Economy and Economic Security*, no. 1 (10), pp. 129–136. (in Ukrainian)
5. Kyfiak, V. I., & Oliinyk, O. B. (2025). Intehratsiia pryntsyviv tsyrkuliarnoi ekonomiky v staloyi rozvytok biznes-modelei ahrarynnoho sektoru v umovakh tsyfrovizatsii [Integration of circular economy principles into the sustainable development of business models of the agricultural sector under digitalization]. *Ekonomichnyi prostir – Economic Space*, no. 197, pp. 38–45. (in Ukrainian)
6. Kucher, A. V., & Kucher, L. Yu. (2021). Tsyrkuliarna ekonomika v systemi staloho rozvytku ahrarynnoho sektora v umovakh yevrointehratsii [Circular economy in the system of sustainable development of the agricultural sector in the context of European integration]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, no. 32. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/766> (in Ukrainian)
7. Repina, I. M., & Khodakivskyi, V. M. (2025). Kvalimetriia rezultatyvnosti resursnoi tsyrkuliarnosti ahrobiznesu [Qualimetry of resource circularity performance in agribusiness]. *Modeling the Development of the Economic Systems*, no. 1, pp. 422–430. (in Ukrainian)
8. Skoryk, M. O. (2024). Yevropeyskyi dosvid zabezpechennia staloho ekonomichnoho rozvytku silskykh terytorii [European experience in ensuring sustainable economic development of rural areas]. *Stalyi rozvytok ekonomiky – Sustainable Development of the Economy*, no. 3 (50), pp. 195–202. (in Ukrainian)
9. Skoryk, M. O., & Muzhailo, R. V. (2025). Model staloho rozvytku ahrobiznesu: synerhiia tsyrkuliarnosti, ESG-standartiv i sotsialnoho partnerstva [Model of sustainable agribusiness development: synergy of circularity, ESG standards, and social partnership]. *Ukrainskyi ekonomichnyi chasopys – Ukrainian Economic Journal*, no. 9, pp. 136–142. (in Ukrainian)
10. Khodakivskyi, V. M. (2025). Vektory dyfuzii resursnoi tsyrkuliarnosti v ahrobiznesi [Vectors of diffusion of resource circularity in agribusiness]. *Ekonomika ta pidpriemnytstvo – Economy and Entrepreneurship*, no. 54, pp. 74–78. (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 03.11.2025